

Naar een nieuw referendum over Schotse onafhankelijkheid?

Analyse door Philip Stott, Socialist Party Scotland

Het Britse EU-referendum heeft geleid tot een politieke aardbeving die de kapitalistische elite compleet door elkaar schudt. Premier Cameron moest zijn ontslag aankondigen en zijn partij is verdeeld. De Blairisten in Labour zijn een campagne gestart om Jeremy Corbyn weg te krijgen. De angst heeft de Europese instellingen en regeringen in zijn greep.

In de Financial Times, de spreekbuis van het Britse kapitalisme, schreef Philip Stephens direct na de beslissing om uit de EU te stappen: “Dit was een stemming waarmee alles verandert. Het economische en buitenlandse beleid waar bijna een halve eeuw aan gewerkt is, wordt op een nacht tijd overboord gegooid. Het politieke establishment is geschokt door een opstand tegen de elites. Een stem tegen globalisering. Een beslissing die Europa en het westen verzwakt. Politieke aardbeving is een understatement.”

De krant vatte de klassenbasis van het resultaat samen: “De hoop van Cameron op een Remain-overwinning verdween toen de kiezers uit de arbeidersklasse massaal opdaagden om het establishment en het status quo te verwerpen.”

De krant The Guardian schreef: “Voor sommigen ging een Leave-stem niet alleen over Europa, het was een stem tegen de volledige politieke klasse en het economisch systeem dat ze besturen.”

Het is belangrijk om te wijzen op de realiteit dat miljoenen werkenden, ook in Schotland, van het referendum gebruik maakten om de politieke elite af te straffen voor de besparingen, lage lonen en de armoede. In die zin deed het denken aan het Schotse

onafhankelijkheidsreferendum van 2014.

De poging, jammer genoeg ook door delen van links, om de stem volledig of grotendeels toe te schrijven aan racisme en reactionaire elementen is verkeerd. Ja, racisme en antimigrantenstandpunten vormden een factor, niet in het minst omwille van de rol van beide officiële campagnes die uit waren op verdeeldheid en aan stemmingmakerij tegen migranten deden.

We begrijpen dat velen die zich zien als links, tegen besparingen en tegen racisme, waaronder veel jongeren, voor Remain stemden uit afkeer van de reactionaire pro-Brexit leiders. Maar de racistische en pro-business propaganda van zowel Remain als Leave had doorprikt kunnen worden indien de vakbonden en de leiders van Labour een strijdbare linkse oppositie tegen de EU naar voor hadden gebracht. Dat was de benadering van de Trade Unionist and Socialist Coalition en de Socialist Party Scotland (alsook de Socialist Party in Engeland en Wales en de Socialist Party in Noord-Ierland).

De belangrijkste factor die tot een meerderheid voor een exit heeft geleid, en dit wordt erkend door de kapitalistische strategen, was een revolutie van de arbeidersklasse tegen besparingen en tegen de politieke elite.

Schotland

Enkel in Schotland, Londen en Noord-Ierland was er een meerderheid om in de EU te blijven. In Schotland was de verhouding 1,66 miljoen (62%) tegenover 1 miljoen (38%) voor Remain. De 38% die voor Leave stemde, was meer dan de peilingen in de

aanloop naar het referendum hadden voorspeld. De opkomst lag ongeveer 6% lager dan in Engeland en Wales. In Glasgow ging slechts 56% van de kiesgerechtigden stemmen.

Een belangrijke reden voor de lagere opkomst is de algemene afkeer van een deel van de arbeidersklasse van beide ‘officiële’ campagnes die terecht gezien werden als twee vleugels van het establishment. Maar toch was de Leave-stem in veel arbeidersbuurten veel hoger dan het gemiddelde van 38%.

In Dundee stemde 40% voor Leave. Een links gemeenteraadslid van Labour die campagne voerde voor Remain merkte op: “Er zijn sterke gelijkenissen met hoe de Schotse arbeidersklasse in 2014 Yes [voor onafhankelijk] stemde in 2014 en hoe werkenden nu voor Leave stemden en dit is niet alleen in Engeland het geval. Gisteren was ik in Kirkton [een arbeidersbuurt van Dundee] en daarna was ik op de telling. Ik zag deze stembussen opengaan en geteld worden. Ik weet dat de meerderheid daar voor Leave stemde.”

Beter gestelde buurten stemden er grotendeels voor om in de EU te blijven. Een meerderheid van studenten en jongeren stemde voor Remain, vaak voor antiracistische en internationalistische redenen.

De andere belangrijke factoren waarom Leave het minder goed deed in Schotland is de afkeer tegenover Farage, Johnson en Gove, de belangrijkste leiders van de Brexit-campagne. Hun campagne was doorspekt met Engels nationalisme, zeker bij Farage was dit het geval.

De Scottish National Party, de grootste partij van Schotland die nog steeds een zekere autoriteit heeft na het onafhankelijkheidsreferendum van 2014, voerde een grote campagne om de EU te verdedigen als “progressieve” en “werk creërende” instelling. Er werd gepleit voor een “open en tolerant Schotland” en dit contrasteerde met de xenofobe campagnes van een groot deel van het Leave-kamp.

De Schotse Groenen, Labour, Tories en Liberal Democrats kwamen een dag voor de stemming samen met de SNP met een verklaring waarin ze stelden dat de EU “van cruciaal belang is voor jobs, investeringen en kansen voor de Schotse bevolking.” SNP-leider Nicola Sturgeon ging samen met Tories naar televisiedebatten om de belangen van de grote Schotse en Britse bedrijven te verdedigen. De rol van de SNP als onderdeel van ‘Project Fear’ zal niet snel vergeten worden door veel werkenden.

Ondanks deze enorme pro-EU-campagne stemden meer dan een miljoen Schotten, waaronder zowat een derde van de SNP-aanhangers, voor een exit uit de EU.

Tweede referendum over onafhankelijkheid?

Nicola Sturgeon stelde dat de Britse stem om de EU te verlaten terwijl Schotland voor het behoud van het EU-lidmaatschap stemde een nieuwe situatie vormt waardoor een tweede referendum over Schotse onafhankelijkheid op de agenda zal komen.

De SNP-leiding is voorzichtig. De toespraak van Sturgeon na de bekendmaking van het resultaat in het referendum wees op een

zekere aarzeling. “Ik ben van plan om alle mogelijke stappen te zetten en alle opties te onderzoeken om ervoor te zorgen dat de Schotse kiezers krijgen waar ze voor kozen, anders gezegd dat we onze plaats in de EU behouden en in de gemeenschappelijke markt in het bijzonder. De optie van een tweede referendum moet op tafel komen en ligt op tafel.”

Toen ze gevraagd werd naar andere opties voor de Schotse regering, antwoordde Sturgeon: “Ik denk dat een onafhankelijkheidsreferendum nu erg waarschijnlijk is, maar ik denk ook dat het belangrijk is dat we de tijd nemen om alle stappen te overwegen en om discussies aan te gaan, zeker om na te gaan hoe de EU reageert op de uitslag in Schotland.”

De SNP spreekt zich dus nog niet volledig uit over een nieuw referendum over onafhankelijkheid en stelt dit ook nog niet meteen voor. Maar het wordt wel als dreiging gebruikt om met de Britse regering en de EU tot een akkoord te komen waardoor Schotland toegang tot de Europese gemeenschappelijke markt zou behouden en Schotland op de een of andere wijze tot de EU kan blijven behoren.

Deze aarzelende positie kan veranderen indien de SNP merkt dat er geen toegevingen komen. Maar de SNP staat niet te springen voor een tweede referendum. Met bijna 40% die voor Leave stemde in Schotland en peilingen rond Schotse onafhankelijkheid die niet echt fundamenteel veranderen, is een onmiddellijk referendum niet waarschijnlijk.

Het socialistisch alternatief opbouwen

Het resultaat van het referendum is rampzalig voor de Britse heersende klasse. Met de kapitalistische klasse die in de touwen ligt, moet de arbeidersklasse dringend een eigen politieke stem vinden. Het resultaat van het referendum toont het enorme potentieel voor een massaal verzet tegen besparingen.

Dat is de taak waar de arbeidersklasse en de vakbonden, samen met socialistische krachten, aan moeten beginnen. Vervroegde parlementsverkiezingen zijn mogelijk en moeten geëist worden. De conservatieven en de kapitalisten kregen een slag, nu moet de arbeidersbeweging in het offensief gaan tegen alle besparingen. Daarmee kan het de conservatieven uit de regering verdrijven en de krachtsverhoudingen wijzigen in Schotland en doorheen Groot-Brittannië.